

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie

LOL.410.006.05.2016
P/16/045

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie
ul. Artyleryjska 3e, 10-165 Olsztyn
T +48 89 678 82 00, F +48 89 678 82 30
lol@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-69, 10-950 Olsztyn

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/045 – Ochrona jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	Janusz Dobek – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/29/2016 z dnia 17 maja 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Elku, ul. T. Kościuszki 28A, 19-300 Elk (dalej: „Urząd” lub „Gmina”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Osewski, Wójt Gminy Elk (dalej: „Wójt”) (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie¹ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadniają w szczególności:

- niepełna realizacja zadań wynikających z ustanowienia strefy ochronnej czynnego ujęcia wody w miejscowości Woszczele i Wityny (gdzie pozwolenie wodnoprawne jest jeszcze ważne) w zakresie ich oznakowania i zabezpieczenia, jak również brak zabezpieczenia terenów po nieczynnych ujęciach w m. Ruska Wieś i Rożyńsk,
- nieuwzględnienie w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Elk (dalej „Studium”) szczegółowych uwarunkowań wynikających z występowania terenów ochronnych gminnych ujęć wody,
- pobór wody z eksploatowanego gminnego ujęcia wody w miejscowości Rożyńsk pomimo, że termin ważności pozwolenia wodnoprawnego dla tego ujęcia upłynął,
- naruszenie warunków pozwoleń wodnoprawnych dla ujęć gminnych w miejscowościach Ruska Wieś, Woszczele i Wityny, dotyczące przekroczenia parametrów ilości poboru wody,
- nierzetelne sporządzenie wykazów zawierających informacje oraz dane o ilości i jakości pobranej wody podziemnej (dalej „Wykazy”), składanych do Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- niezastosowanie podwyższonej opłaty za korzystanie ze środowiska, z tytułu poboru wody, w przypadku braku wymaganego pozwolenia wodnoprawnego na ujęciu w m. Rożyńsk,

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

- przekroczenie w jednym przypadku terminu złożenia sprawozdania M-06 o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych (dalej „Sprawozdania M-06”),
- zaniechania obowiązku informowania mieszkańców gminy o jakości wody przeznaczonej do picia przez ludzi,
- nieustalenie w przyjętej w Urzędzie „Ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych na terenie Gminy” (dalej „Ewidencja”), wymaganej pojemności zbiorników bezodpływowych wykorzystywanych przez mieszkańców Gminy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Stosowanie ograniczeń w użytkowaniu wód i powierzchni ziemi związanych z ustanowieniem strefy ochronnej ujęcia wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

1.1. Realizacja zadań wynikających z ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody

Opis stanu faktycznego

1.1.1. W badanym okresie² na terenie Gminy funkcjonowało pięć ujęć wody, w tym cztery gminne (w m.: Rożyńsk, Ruska Wieś, Woszczele i Wityny), zaopatrujące mieszkańców Gminy oraz jedno w m. Przykopka (zarządzane przez PWiK Spółka z o.o. w Elku) zaopatrujące miasto Elk i częściowo teren Gminy. Spośród czterech ujęć gminnych wyłączono z eksploatacji do 30 kwietnia 2016 r. trzy z nich (do 31 marca 2016 r. funkcjonowały jeszcze dwa gminne ujęcia), tj.:

- Ujęcie w m. Rożyńsk (funkcjonowało do 27.10.2014 r.), z uwagi na zrealizowanie inwestycji wodociągowej pn.: „Dokończenie budowy wodociągu i kanalizacji sanitarnej na odcinku Elk-Guzki-Lepaki-Bienie-Mołdzie-Rożyńsk” w okresie od 28.04.2014 do 30.09.2014 (roboty odebrano 24.10.2014 r.).
- Ujęcie w m. Ruska Wieś (funkcjonowało do 07.07.2014 r.), z uwagi na Ujęcie zamknięto z uwagi na realizację inwestycji pn. „Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej na odcinku Pistki (Ruska Wieś)-Mołdzie i sieci wodociągowej w m. Mołdzie oraz budowa i przebudowa istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej w obrębie miejscowości Ruska Wieś”. (decyzja Starosty Elckiego z 27.10.2015 r. o wygaszeniu z urzędu decyzji z 28.10.2011 r. udzielającej pozwolenia wodnoprawnego).
- Ujęcie w m. Wityny (funkcjonowało do 30.04.2016 r.), z uwagi na wydanie w dniu 6 maja 2016 r. decyzji przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Elku, w której orzeczono warunkową przydatność wody do spożycia pochodzącej z wodociągu publicznego Wityny. W decyzji tej nakazano:
 - zapewnienie jakości wody w zakresie kwestionowanych parametrów odpowiadającą warunkom określonym w załączniku nr 3 rozporządzenie Ministra Zdrowia z 13.11.2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi³,
 - utrzymywanie, w czasie trwania decyzji, wartości parametrów na poziomie pozwalającym na warunkowe dopuszczenie wody do spożycia,

² Od stycznia 2013 r. do 31 marca 2016 r. oraz działania wcześniejsze, które miały wpływ na realizację badanych zadań lub których efekty wystąpiły po 1 stycznia 2013r., a także skutki działań ujawnione do dnia zakończenia kontroli

³ Dz. U. z 2015 r., poz. 1989

- poinformowania odbiorców wody o jej warunkowej przydatności do spożycia w terminie 28.05.2016 r. i powiadomienie PPIS o wykonaniu tego nakazu.

Z informacji Wójta do PPIS z dnia 30.05.2016 r. wynikało, że zasilanie wszystkich miejscowości i odbiorców wody, którzy byli podłączeni do SUW w Witynach odbywa się z ujęcia wody PWiK w Elku, a Gmina Elk rozważa możliwość stałego podłączenia odbiorców do wody z sieci miejskiej.

(dowód: akta kontroli str. 4-39)

1.1.2. Strefę ochronną z terenem ochrony bezpośredniej utworzono decyzjami (pozwoleniami wodnoprawnymi) Starosty Elckiego dla trzech ujęć gminnych:

- w miejscowości Ruska Wieś - dla studni wierconej nr 2 (pas gruntu o szerokości 10 m, licząc od zarysu budowli i urządzeń służących do poboru wody (decyzja z 28.10.2011 r.),
- w miejscowości Woszczele – dla studni wierconej nr 1 i nr 2 – w promieniu 10 m od każdej studni (decyzja z 31.10.2011 r.),
- w miejscowości Wityny, dla studni wierconych: nr 3A (w kształcie trapezu prostokątnego o wymiarach: długość krótszego boku $a= 12,00$ m, długość dłuższego boku $b= 20,00$ m) i nr 5 w kształcie kwadratu o długości boku $a=20,00$ m (decyzja z 31.10.2011 r.).

Operaty wodnoprawne dla tych trzech ujęć, stanowiące podstawę do określenia warunków pozwoleń wodnoprawnych, nie zawierały zapisów o konieczności ustanowienia terenu ochrony pośredniej.

(dowód: akta kontroli str. 40-77)

Przeprowadzone oględziny ujęcia wody w miejscowości Woszczele (jedynego czynnego w trakcie kontroli NIK) wykazały, że:

- Grunty na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia były użytkowane wyłącznie na cele związane z jego eksploatacją i zagospodarowane zostały zielenią. Ukształtowanie terenu z naturalnym spadkiem od ujęcia wody w kierunku zewnętrznym (od ogrodzenia) uniemożliwiało przedostawanie się wód opadowych do urządzeń służących do poboru wody. Na terenie tym nie występowały urządzenia sanitarne przeznaczone do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.
- Teren ujęcia został zabezpieczony ogrodzeniem z siatki drucianej. Nie było dodatkowego zabezpieczenia przed możliwością wtargnięcia na teren ujęcia wody oraz zniszczenia urządzeń na ujęciu i potencjalnego zanieczyszczenia ujmowanych wód.
- Wydzielony teren ochrony bezpośredniej o promieniu 10 m od każdej z dwóch studni odpowiadał parametrom technicznym ujęcia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym z 31.10.2011 r.

1.1.3. W latach 2013-2016 (I kw.) zadania w zakresie poboru i uzdatniania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi Gmina zleciła dwóm firmom (dalej „Administrator”), prowadzonym przez jednego właściciela, który posiadał zezwolenie Wójta Gminy Elk na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy. W umowach zawartych na czas określony (pierwsza w 2011 r. na okres czterech lat, druga zawarta w 2015 r. do końca 2016 r.) zobowiązano Administratora m.in. do: poboru wody wraz z jej uzdatnianiem;

utrzymania w należyтым stanie technicznym stacji uzdatniania wody i urządzeń wodociągowych, w tym bieżącej kontroli stanu technicznego studni głębinowych i stacji uzdatniania wody; eksploatacji studni głębinowych i stacji uzdatniania wody zapewniającej pozyskanie wody w odpowiedniej ilości, o odpowiednich parametrach zgodnych z obowiązującymi przepisami, dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę Gminy Elk; prowadzenia badań jakości wydobywanej i uzdatnianej wody w częstotliwości i parametrach określanych pozwoleniem wodno-prawnym oraz przekazywanie ich właściwym organom zgodnie z odrębnymi przepisami (w tym zamawiającemu), a także przygotowywanie wymaganych informacji do sprawozdawczości. Ponadto zobowiązano również wykonawcę do uzyskania na rzecz zamawiającego stosownych decyzji administracyjnych zezwalających na pobór wód. Umowy nie określały sposobu weryfikowania i kontroli Gminy Elk nad realizacją zadań przez wykonawcę umowy.

Z wyjaśnień poprzedniego Wójta (zajmował stanowisko do grudnia 2014 r.) wynikało, że powodem zawarcia umów z ww. podmiotami zewnętrznymi był brak potencjału technicznego i osobowego Urzędu Gminy w Elku do prowadzenia tych spraw.

W badanym okresie Gmina i podmiot administrujący ujęcia wód na terenie Gminy Elk nie były kontrolowane w zakresie realizacji zadań związanych z wypełnianiem obowiązków dotyczących strefy ochronnej.

(dowód: akta kontroli str. 113-142)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Teren ochrony bezpośredniej ujęcia wody w miejscowości Woszczelce nie został odpowiednio zabezpieczony i oznakowany. Ogrodzenie z siatki drucianej uszkodzone było w trzech miejscach, a tablica umieszczona na bramie wjazdowej, z napisem na czerwonym tle „Nieupoważnionym wstęp wzbroniony” nie odpowiadała wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 maja 2004 r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody⁴ (dalej „rozporządzenie w sprawie wzorów tablic”). Właściwą tablicę z napisem na niebieskim tle „Teren ochrony bezpośredniej ujęcia wody podziemnej nieupoważnionym wstęp wzbroniony” umieszczono bezpośrednio na budynku Stacji Uzdatniania Wody.

W udzielonych wyjaśnieniach reprezentujący Administratora stwierdził, że „Przeprowadzane przeglądy okresowe ogrodzenia ujęcia w Woszczelkach nie wykazały wcześniej jego uszkodzenia. Z tego wniosek, że uszkodzenie stwierdzone w trakcie oględzin w miesiącu czerwcu 2016 r. było działaniem czynników zewnętrznych w ostatnim czasie. Natomiast jeżeli chodzi o oznaczenie to nie zwrócono uwagi, że prawidłowy znak umieszczony jest w nieprawidłowym miejscu. Nieprawidłowości te zostały na dzień dzisiejszy wyeliminowane.

Pismem z dnia 20.06.2016 r. administrator poinformował Wójta, że poprawiono ogrodzenie na stacji uzdatniania wody w Woszczelkach i przewieszono tablicę informacyjną z budynku stacji na ogrodzenie SUW.

2) Na wyłączonym z eksploatacji ujęciu wody w miejscowości Wityny (SUW oraz teren studni nr 3A i nr 5), objętego pozwoleniem wodnoprawnym ważnym do 31.10.2021 r., w stosunku do którego Gmina nie złożyła wniosku o jego

⁴ Dz.U. Nr 136, poz. 1457 ze zm.)

wygaśnięcie, cofnięcie lub ograniczenie, znajdowały się tablice z napisem na czerwonym tle „Nieupoważnionym wstęp wzbroniony”, które nie odpowiadały wymaganiom określonym w rozporządzeniu w sprawie wzorów tablic.

(dowód: akta kontroli str. 143-189, 39,78-99,139-140)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Oględziny wykazały, że brak było należytego zabezpieczenia terenu byłych ujęć wody w m. Ruska Wieś (Starosta Elcki stwierdził w dniu 27.10.2015 r. wygaśnięcie pozwolenia wodnoprawnego) i m. Rożyńsk (pozwolenie wodnoprawne wygasło z dniem 31.03.2007 r.). Bramy wjazdowa jednego z nich oraz furtka drugiego były otwarte i umożliwiały swobodny wstęp na teren po byłych ujęciach wody. Zdaniem NIK brak zabezpieczenia terenu po byłych ujęciach wody, który dotychczas nie został zagospodarowany na inne cele (z pozostałymi po ujęciach tablicami), umożliwia przedostanie się na ich teren niepowołanych osób lub zwierząt.

(dowód: akta kontroli str. 82-112)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

1.2. Zapobieganie lub ograniczanie negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczenia środowiska na jakość wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi

Opis stanu
faktycznego

1.2.1. Uchwałą Rady Gminy Elk Nr XXXII/207/2001 z dnia 30.11.2001 r. przyjęto Studium. W części I - „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” w rozdziale „Infrastruktura techniczna” wymieniono pięć ujęć wody (w m.: Przykópka, Woszczele, Wityny, Ruska Wieś i Rożyńsk) wśród źródeł zaopatrzenia w wodę na terenie Gminy Elk. Z tego:

- teren strefy ochronnej komunalnego ujęcia wody w m. Przykópka został zaliczony do obszarów wyłączonych z zabudowy, a lokalizację ujęcia oraz strefę ochronną wskazano w części graficznej Studium (uwidoczniony przebieg granic strefy ochronnej wprowadzono na podstawie obowiązującej wówczas decyzji Wojewody Suwalskiego z 09.02.1998 r.),
- w części graficznej Studium wskazano lokalizację dwóch ujęć wody w miejscowościach Woszczele i Wityny.

Brak było ograniczeń lub wyłączeń dla terenów gminnych ujęć wody lub w ich sąsiedztwie.

Obowiązujące Studium zostało sporządzone na podstawie ustawy z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym⁵. Projekt Studium uzyskał pozytywne opinie: Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie, Wojewódzkiego Oddziału Ochrony Zabytków w Olsztynie Delegatury w Elku, Wojewody warmińsko-Mazurskiego, Burmistrza Miasta Olecko oraz Przewodniczącego Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego⁶. Późniejsze zmiany Studium nie dotyczyły terenu, na którym zlokalizowane były ujęcia oraz ich strefy ochronne.

⁵ Dz.U. z 1994 r., Nr 89, poz. 415

⁶ Obowiązek sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko dla projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz ich opiniowanie przez RDOŚ w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko został wprowadzony ustawą z 03.10.2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W związku z powyższym projekt Studium zatwierdzony w 2001 r. nie podlegał ww. obowiązkom.

Gmina nie posiadała obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów, na których były zlokalizowane ujęcia wody oraz ich strefy ochronne.

(dowód: akta kontroli str. 190-196 i 342-363)

1.2.2. W latach 2013 – 2016 (do dnia 10 maja) do Urzędu wpłynęło 36 wniosków w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia. Jeden z nich nie był kompletny i nie został uzupełniony mimo wezwania, zaś siedem wniosków nie kwalifikowało się do przedsięwzięć wymienionych w § 2 i § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko⁷ (w tych sprawach wydano postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania, bądź umorzono postępowanie). W pozostałych 28 sprawach prowadzono postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia (o których mowa w art. 71 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko⁸, zwanej dalej „ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie”), zakończone wydaniem 17 decyzji stwierdzających brak obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i jednej decyzji, dla której przeprowadzono ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Prowadzone postępowania dla których wydano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia dotyczyły w szczególności:

- W 2013 roku (łącznie pięć przedsięwzięć): eksploatacji piasku ze żwirem ze złoża Nowa Wieś Ełcka III, gmina Ełk; zainstalowania wolnostojących kolektorów słonecznych (paneli fotowoltaicznych) o mocy 2 MW wraz z infrastrukturą techniczną w obrębie miejscowości Szeligi – Buczki; budowy sieci wodociągowo - kanalizacyjnej w obrębie miejscowości Buczki, gmina Ełk; zainstalowania wolnostojących kolektorów słonecznych (paneli fotowoltaicznych) o mocy 2 MW wraz z infrastrukturą techniczną w m. Oracze, gmina Ełk; budowy farmy fotowoltaicznej o mocy ok. 2,3 MW w m. Nowa Wieś Ełcka, gm. Ełk. Przeprowadzone postępowania zostały zakończone wydaniem decyzji o braku obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.
- W 2014 roku (łącznie trzy przedsięwzięcia): montażu instalacji do produkcji betonu, obręb Pistki; budowy wolnostojących paneli fotowoltaicznych o mocy do 1 MW i powierzchni zabudowy do 2 ha wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną i przyłączeniem do krajowej sieci elektroenergetycznej, obręb Bajtkowo (przeprowadzone postępowanie zostało zakończone wydaniem decyzji w 2015 r. dla której przeprowadzono ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko); wykonania na działce nr 695/6 wiercenia w celu rezerwowego zaopatrzenia w wodę dla potrzeb przeciwpożarowych obiektu stacji elektroenergetycznej 400/110 kV Ełk Bis przez ujęcie wód podziemnych pozostających na głębokości 120 m". Dwa spośród trzech przeprowadzonych postępowań zostało zakończone wydaniem decyzji o braku obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.
- W 2015 roku (łącznie pięć przedsięwzięć): wykonania na działce nr 695/6 wiercenia w celu rezerwowego zaopatrzenia w wodę dla potrzeb przeciwpożarowych obiektu stacji elektroenergetycznej 400/110 kV Ełk Bis

⁷ Dz. U. z 2016 r., poz. 71

⁸ Dz.U. z 2016 r., poz. 353

przez ujęcie wód podziemnych pozostających na głębokości 120 m"; eksploatacji piasku ze żwirem ze złoża Woszczele III gm. Etłk oraz przeróbki kopaliny w granicach wyrobiska Woszczele III pole B; eksploatacji piasku ze żwirem ze złoża Płociczno III, gmina Etłk; produkcji wermikulitu ekspandowanego oraz wyrobów na jego bazie, obręb Szeligi – Buczki; przebudowy drogi gminnej w miejscowości Oracze wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Przeprowadzone postępowania zostały zakończone wydaniem decyzji o braku obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

- W 2016 roku (łącznie pięć przedsięwzięć): budowy farmy fotowoltaicznej Siedliska 2 o mocy do 2 MW, obręb Siedliska, gmina Etłk; budowy farmy fotowoltaicznej Siedliska 1 o mocy do 2 MW, obręb Siedliska, gmina Etłk; budowy obory wolnostanowiskowej do 96 DJP oraz zbiornika na gnojowicę o poj. ok. 1500 m³ usytuowanego pod budynkiem obory w kanałach, zbiornika na ścieki bytowe wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, silosu na kiszonkę wraz ze zbiornikiem, obręb Sordachy, gmina Etłk; przebudowy drogi powiatowej nr 1857 N - dr. woj. nr 655 - Orłowo - Wronki - Połom - Straduny (dr. kraj. nr 65) przez miejscowość Sajzy oraz posadowienia przenośnego urządzenia do magazynowania i dozowania oleju napędowego, obręb Nowa Wieś Etłcka, gmina Etłk. Przeprowadzone postępowania zostały zakończone wydaniem decyzji o braku obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Ponadto:

- żadne z wymienionych wyżej postępowań, dla których wydano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach nie znajdowało się na terenach ochrony pośredniej ujęć wody, albo na terenach ochrony pośredniej, które wygasły, lub w odległości od 100 m od terenu ochrony bezpośredniej ujęcia wody,
- wszystkie wydane decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach posiadały zapis, iż „teren inwestycji nie leży w zasięgu stref ochronnych ujęć wód i zbiorników wód śródlądowych”, w związku z powyższym żadne z wymienionych postępowań, dla których wydano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia nie naruszała zakazów, nakazów i ograniczeń w użytkowaniu wód i powierzchni ziemi wskazanych w obowiązującym akcie prawnym o ustanowieniu strefy ochronnej,
- dla każdego z ww. postępowań, tam gdzie były przypadki stwierdzenia, postanowieniem o którym mowa w art. 63 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, braku obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, za każdym razem zasięgnięto opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie (dalej „RDOŚ”) oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Etłku (dalej „PPIS”),
- dla przedsięwzięcia, dla którego przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko, organ uzgodnił warunki realizacji przedsięwzięcia z RDOŚ oraz zasięgnął i uzyskał pozytywną opinię właściwego państwowego inspektora sanitarnego (art. 77 ust. 1 ww. ustawy).

(dowód: akta kontroli str. 197-203)

1.2.3. Według stanu na koniec 2015 r. z kanalizacji sanitarnej korzystało 57,4% mieszkańców Gminy, ze zbiorników bezodpływowych 34%, a z przydomowych oczyszczalni ścieków 6,7% (Gmina nie posiadała danych w powyższym zakresie w odniesieniu do ok. 2% mieszkańców). Urząd nie przeprowadzał kontroli czterech zbiorników bezodpływowych znajdujących się na terenie ochrony pośredniej ujęcia

w m. Przykopka i trzech w odległości 100m od niej oraz siedmiu zbiorników bezodpływowych w odległości 100 m od strefy terenu ochrony bezpośredniej ujęcia w m. Woszczele. Z wyjaśnień Kierownika Referatu Zespołu Usług Gminnych Urzędu wynikało, że sprawy w tym zakresie realizowali poprzednio pracownicy innej komórki organizacyjnej, a kontrole w tym zakresie zostaną ujęte w planie kontroli.

W badanym okresie Urząd skontrolował 130 zbiorników bezodpływowych. Stwierdzono w jednym przypadku (kontrola w 2016 r.) odłączenie się podmiotu prywatnego od gminnej sieci wodno-kanalizacyjnej bez dokonania zgłoszenia w Urzędzie i wykorzystywanie przez ten podmiot prywatny własnego ujęcia wody (studni) i odprowadzanie ścieków do zbiornika bezodpływowego. Aktualnie toczy się postępowanie administracyjne w tej sprawie.

Urząd prowadził Ewidencję, zawierającą wykaz podmiotów, adres ich zamieszkania (adres nieruchomości), typ obiektu, pojemność zbiornika i przydomowej oczyszczalni ścieków (w m³) oraz firmę obsługującą w zakresie usuwania ścieków.

Według stanu na 31 grudnia 2015 r. ilość wody przesłanej systemem wodociągowym do mieszkańców Gminy Elk wyniosła 276000 m³. Systemem kanalizacji sanitarnej odprowadzono 98000m³ ścieków, a ze zbiorników na nieczystości ciekłe odebrano 560,10 m³. W wyjaśnieniach udzielonych z upoważnienia Wójta stwierdzono, że „W tej chwili nie jesteśmy w stanie określić w sposób szczegółowy i jednoznaczny dysproporcji pomiędzy pobraną wodą, a ilością odprowadzanych ścieków. Przypuszczalnie różnica wynika z faktu, że pobrana woda mogła służyć celom gospodarczym, np. pojeniu zwierząt, a co za tym idzie nie wracała do kanalizacji. Ponadto część ścieków mogła być wykorzystana wtórnie na cele rolnicze”.

(dowód: akta kontroli str. 204-206,147-181,364-366, 384-391,402-405)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Nie uwzględniono w Studium uwarunkowań wynikających z występowania terenów ochronnych w odniesieniu do wszystkich czterech gminnych ujęć wody w miejscowościach: Woszczele, Wityny, Ruska Wieś i Rożyńsk oraz brak było wskazania w części graficznej Studium lokalizacji dwóch ujęć w miejscowościach Ruska Wieś i Rożyńsk, czym naruszono obowiązek wynikający z art. 10 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 27.03.2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁹, w związku z art. 51 do art. 55 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne¹⁰ (dalej „Prawo wodne”).

W wyjaśnieniach, udzielonych z upoważnienia Wójta stwierdzono, że zmiany Studium sporządzone w latach 2013-2016 nie obejmowały terenów ujęć w m. Woszczele, Wityny, Ruska Wieś i Rożyńsk, ani terenów ich stref ochronnych. Co do zapisów Studium sporządzanych wcześniej Wójt nie znał przyczyn braku ustaleń uwzględniających strefy ochronne wody.

2) Ewidencja prowadzona była przez Urząd w sposób nierzetelny. Nie ustalono i nie określono w niej pojemności 468 zbiorników bezodpływowych (z których korzystało 74% mieszkańców posiadających zbiorniki bezodpływowe na terenie Gminy), pomimo że dane w tym zakresie stanowiły jeden z elementów tej Ewidencji. Zdaniem NIK stan taki utrudnia właściwą realizację obowiązku określonego

⁹ Dz.U. z 2016 r., poz. 778

¹⁰ Dz.U. z 2015 r., poz. 469 ze zm.

w art. 3 ust. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹¹, tj. kontroli rozliczania przez gminę częstotliwości ich opróżniania. Z wyjaśnień Kierownika Referatu Zespołu Usług Gminnych Urzędu wynikało, że Ewidencja prowadzona była wcześniej przez innych pracowników, a przekazana jej w czerwcu 2014 r. jest aktualizowana i poprawiana w miarę pozyskiwania nowych danych.

(dowód: akta kontroli str. 147-181, 190-196, 342-349, 392-405)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Niski stopień skanalizowania gospodarstw domowych w Gminie, przy ograniczonej kontroli opróżniania zbiorników bezodpływowych usytuowanych na terenie ochronnym ujęć wody oraz w ich pobliżu, jak również braku rozpoznania co do sposobu odprowadzania ścieków w odniesieniu do części mieszkańców, a także prawdopodobieństwo odprowadzania ścieków do gruntu (będące wynikiem dysproporcji pomiędzy ilością wody zużytej przez gospodarstwa domowe i podmioty gospodarcze, a ilością ścieków odebranych) może powodować potencjalnie skażenie naturalnych zasobów wód, a tym samym zagrażać bezpieczeństwu jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

2. Przestrzeganie warunków korzystania z wód określonych w pozwoleniu wodnoprawnym na pobór wód

2.1. Realizacja obowiązków dotyczących korzystania z wód, określonych w pozwoleniu wodnoprawnym na pobór wód

Opis stanu faktycznego

2.1.1. Spośród czterech ujęć wody, położonych na terenie Gminy Ełk i do niej należących, trzy z nich objęte były pozwoleniami wodnoprawnymi na pobór wody podziemnej oraz odprowadzanie ścieków technologicznych z płukania odżelaziaczy i odmanganiaczy do ziemi. Pozwolenia te wydane zostały przez Starostę Ełckiego w październiku 2011 r. i dotyczyły ujęć w miejscowościach Ruska Wieś, Wityny i Woszczele (były one ważne do 31.10.2021 r.).

W pozwoleniach wodnoprawnych określono m.in. maksymalny godzinowy i roczny oraz średni dobowy pobór wody ze studni wierconych, pompami głębinowymi o parametrach nie większych niż wydajność eksploatacyjna ujęć określona w pozwoleniach, jak również strefy ochrony bezpośredniej.

Nałożono jednocześnie na użytkownika ujęć obowiązek utrzymania urządzeń wodnych w stanie sprawności technicznej; prowadzenia rejestru dobowego poboru wody (odczytu z wodomierzy) oraz badań wody z częstotliwością: monitoring kontrolny 4 próbki/rok i monitoring przeglądowy 1 próbka/rok.

Pobór wody ustalony dla poszczególnych ujęć zlokalizowanych na terenie Gminy, wg parametrów wykazanych w pozwoleniach wodno-prawnych, tj. w m. Ruska Wieś, Woszczele, Wityny i Przykówek był następujący:

- maksymalny godzinowy – 1,25m³; 1,04 m³; 9,17 m³ i 1000m³,
- średni dobowy – 23,50 m³; 33,00 m³; 210,00 m³ i 11300 m³,

¹¹ Dz. U. z 2016 r., poz. 250

- maksymalny roczny – 13140,00 m³; 9125 m³; 80300,00 m³ i 4123300 m³.

(dowód: akta kontroli str. 39-72)

Gmina nie posiadała dokumentacji, dotyczącej ubiegania się o wydanie pozwolenia wodnoprawnego dla ujęcia wody w m. Rożyńsk.

Z informacji Naczelnika Wydziału Rolnictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Elku wynikało, że:

- Gmina Elk nie występowała do Starosty Elckiego o wydanie pozwolenia wodnoprawnego dla ujęcia wody podziemnej w m. Rożyńsk,
- ostatnie pozwolenie wodnoprawne (dostępne w dokumentacji archiwalnej) dla ujęcia w m. Rożyńsk zostało udzielone przez Wojewodę Suwalskiego dla Ośrodka Hodowli Zarodowej Skarbu Państwa w Elku (decyzja z dnia 26.03.1997 r. z ważnością do 31.03.2007 r.).

(dowód: akta kontroli str. 78-81 i 382-383)

2.1.2. Warunki określone w pozwoleniach wodnoprawnych Gmina realizowała m.in. w sposób następujący:

- prowadzono monitoring kontrolny i przeglądkowy w uzgodnieniu z PPIS, zgodnie z warunkami określonymi w pozwoleniach wodnoprawnych i na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹²,
- utrzymywano urządzenia wodne w stanie sprawności technicznej (pracownik Urzędu wraz z Administratorem dokonywali m.in. przeglądów infrastruktury wodociągowej),
- wyodrębniono tereny strefy ochrony bezpośredniej.

Przeprowadzone w 2015 r. kontrole ujęć wody w m. Wityny i Woszczelce w zakresie realizacji warunków określonych w pozwoleniach wodnoprawnych nie wykazały nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 207-274 i 367-381)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W wyżej wymienionym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Naruszono wymogi Prawa wodnego w zakresie szczególnego korzystania z wód. W ramach badanego okresu, tj. od stycznia 2013 r. do października 2014 r. (również w latach wcześniejszych) prowadzono pobór wody z ujęcia w m. Rożyńsk mimo, że termin ważności pozwolenia wodnoprawnego (wydanego dla Ośrodka Hodowli Zarodowej Skarbu Państwa w Elku) upłynął z dniem 31 marca 2007 r. Pomimo faktu, że pozwolenie wodnoprawne na korzystanie z tego ujęcia wygasło w 2007 r., gdyż upłynął dziesięcioletni okres, na który było wydane, to jednak ani Gmina, ani też Administrator dokonujący w jej imieniu poboru wód podziemnych z tego ujęcia, nie podjęły działań w celu uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych z tego ujęcia, czym naruszony został wymóg określony w art. 122 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy. W zawartych umowach z 1 lipca 2011 r. i 3 lipca 2015 r. na utrzymanie i eksploatację urządzeń sieci kanalizacji wodociągowej, Gmina zobowiązała Administratora do uzyskania stosownych decyzji administracyjnych zezwalających na pobór wód. Obowiązku tego jednak nie wyegzekwowano.

¹² Dz.U. Nr 61, poz. 417 ze zm. –rozporządzenie uchylone z dniem 28.11.2015 r.

W udzielonych wyjaśnieniach:

- Były Wójt Gminy (na tym stanowisku do grudnia 2014 r.) stwierdził, że nie miał wiedzy, iż pobór wody z ujęcia w m. Rożyńsk odbywał się bez ważnego pozwolenia wodnoprawnego i nie podejmował w związku z tym jakichkolwiek czynności w tym celu.
- Sekretarz Gminy Krzysztof Bronakowski działający z upoważnienia Wójta stwierdził, że „Wyłączenie z użytkowania ujęcia wody w m. Rożyńsk miało nastąpić wraz z zakończeniem budowy sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na trasie Elk - Bartosze - Judziki - Mołdzie - Guzki - Lepaki - Bienie - Rożyńsk, które było przewidziane na miesiąc lipiec 2012 roku. W związku z tym, iż wykonawca nie zrealizował inwestycji w pierwotnie ustalonym terminie, a jego firma zbankrutowała, dla zapewnienia wody mieszkańcom kilku bloków mieszkalnych pobór wody z ujęcia w Rożyńsku był kontynuowany. W 2013 roku został opracowany projekt dokończenia sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, a w 2014 roku wyłoniono w drodze przetargu nieograniczonego nowego wykonawcę, który zakończył inwestycję 24.10.2014 roku.
- Administrator stwierdził, że „Przejąłem administrowanie ujęcia wody w miejscowości Rożyńsk w 2006 roku. Z tego co pamiętam ważne było wtedy pozwolenie wodnoprawne dla tego ujęcia wody. W trakcie zarządzania tymi ujęciami zostało zlecono dla mojej firmy wykonanie operatów wodnoprawnych dla trzech ujęć, tj. Ruska Wieś, Wityny i Woszczele. Dla ujęcia wody w Rożyńsku takiego zlecenia nie było, gdyż zaplanowany już był termin realizacji inwestycji w celu przyłączenia miejscowości Rożyńsk do miejskiej sieci wodociągowej zasilanej z ujęcia wody w miejscowości Przykopka, zarządzanej przez PWiK Spółka z o. o. w Elku. Urząd Gminy w Elku wiedział o tej sytuacji, ale nie zlecał mi wystąpienia o uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego dla ujęcia w Rożyńsku.

2) Naruszono warunki pozwoleń wodnoprawnych na trzech ujęciach wody, dotyczących przekroczenia ilości poboru wody. I tak:

- na ujęciu wody w m. Ruska Wieś przekroczone pobór wody: w latach 2013-2014 maksymalny godzinowy odpowiednio o 0,45 m³ i 0,02 m³; a w 2013 r. średni dobowy o 8m³ i maksymalny roczny o 1771m³,
- na ujęciu wody w m. Wityny przekroczone pobór wody w 2015 r.: maksymalny godzinowy o 1,83m³; średni dobowy o 55 m³ i maksymalny roczny o 16475 m³,
- na ujęciu wody w m. Woszczele przekroczone pobór wody: w 2013 r. i 2015 r. średni dobowy odpowiednio o 0,4 m³ i 6,08m³ oraz w 2015 r. maksymalny roczny o 1671 m³.

Z udzielonych wyjaśnień wynikało, że:

- Były Wójt nie wiedział, że jakiegokolwiek przekroczenia poboru wody na ujęciach w m. Ruska Wieś i Woszczele miały miejsce, gdyż nikt go o tym nie informował,
- Wg obecnego Wójta przekroczenia średnio dobowe na SUW spowodowane były licznie występującymi awariami na sieci wodociągowej (sieć wykonana w latach siedemdziesiątych), co docelowo miało wpływ na przekroczenia maksymalne roczne. Dodatkowym czynnikiem powodującym wzrost poboru wody była występująca w regionie Elku susza w 2015 r. W związku z zaistniałą sytuacją Gmina Elk podjęła decyzję o realizacji budowy wodociągów w miejscowości Ruska Wieś, Rożyńsk, zawieszeniu poboru wody z SUW Wityny

i podłączeniu ich do sieci miejskiej zasilanej z ujęcia Przykopka będącego w administrowaniu PWiK Sp. z o.o. w Elku.

- Wg Administratora przekroczenia parametrów ilości pobranej wody określonych dla poszczególnych ujęć w miejscowościach Ruska Wieś, Woszczele i Wityny wynikały głównie z dwóch czynników. Pierwszy z nich to awarie na wodociągach, które powodowały niekontrolowany wypływ wody, do czasu ich usunięcia. Drugi z tych elementów to działanie czynników atmosferycznych, a dokładnie występujące okresy pory suchej, powodujące zwiększony pobór wody. Jak stwierdził dalej wydane pozwolenia wodnoprawne dla tych ujęć uwzględniały minimalne ilości poboru wody, korygowane w rzeczywistości w późniejszych okresach również przez sytuację socjalno-bytową mieszkańców Gminy Elk.

(dowód: akta kontroli str. 207-212, 113-128, 140,143-146 i 183)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Zdaniem NIK uregulowania wymaga kwestia dalszego funkcjonowania wyłączonego z eksploatacji gminnego ujęcia wody w miejscowości Wityny. W sytuacji potencjalnego braku realnej możliwości zapewnienia z tego ujęcia jakości wody zdatnej do spożycia przez ludzi, należałoby rozważyć podjęcie działań w celu wygaszenia decyzji Starosty Elckiego (udzielającej pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody podziemnej z tego ujęcia) w trybie art. 135 pkt 2, art. 138 ust. 1 i art. 140 ww. ustawy Prawo wodne.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze. W głównej mierze ocenę powyższą uzasadniają nieprawidłowości o charakterze zasadniczym, a w szczególności przekroczenie dopuszczalnych ilości poboru wody z ujęć gminnych, jak również pobór wody z ujęcia w m. Rożyńsk pomimo, że upłynął termin ważności pozwolenia wodnoprawnego. W ocenie NIK były one głównie skutkiem nieegzekwowania przez Gminę właściwej realizacji obowiązków nałożonych na Administratora.

3. Wykonywanie obowiązków sprawozdawczo-informacyjnych dot. wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

3.1. Sporządzanie i przekazywanie sprawozdań dotyczących gospodarowania wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi

Opis stanu faktycznego

3.1.1. W okresie objętym kontrolą Gmina, zgodnie z wymogami art. 286 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2011 r. Prawo ochrony środowiska¹³ (dalej „ustawa POŚ”) przekazywała Marszałkowi do dnia 31 marca następnego roku Wykazy. Dla wyliczeń należnej opłaty z tego tytułu przyjęto wyniki prowadzonej ewidencji pomiarów, obowiązujące w poszczególnych latach współczynniki korygujące, które wynikały z rozporządzenia Rady Ministrów z 14 października 2008 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska¹⁴ oraz jednostkowe stawki opłat za pobór 1 m³ określone przez Ministra Środowiska¹⁵. Opłaty wyliczono na podstawie sumarycznej

¹³ Dz.U. z 2016 r., poz. 672

¹⁴ Dz.U. Nr 196, poz. 1217 - rozporządzenie uchylone z dniem 1.01.2016 r.

¹⁵ obwieszczenia Ministra Środowiska w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska: z 10 września 2012 r. (M.P. poz. 766); z 13 sierpnia 2013 r. (M.P. poz. 729) i z 11 sierpnia 2014 r. (M.P. poz. 790)

ilości poboru z każdego ujęcia osobno, wykazanego w rocznych sprawozdaniach M-06. W poszczególnych latach opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie poboru wody wyniosły: 7.632,0 zł w 2013 r., 7.192,0 zł w 2014 r. i 9.144,0 zł w 2015 r. Zgodnie z wymaganiami art. 285 ust. 2 ustawy POŚ wniesiono je na rachunek Urzędu Marszałkowskiego w terminie do 31 marca następnego roku.

(dowód: akta kontroli str. 275-305)

3.1.2. Gmina realizowała obowiązek składania sprawozdań statystycznych wynikający z art. 30 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej¹⁶. Sprawozdania M-06 za lata 2013-2014 przekazywano corocznie do dnia 2 lutego następnego roku, tj. w terminach określonych w rozporządzeniach Prezesa Rady Ministrów¹⁷ w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013 i 2014.

W sprawozdaniach za poszczególne okresy sprawozdawcze wykazano następujące ilości wody pobranej z czterech ujęć: 112 dam³ w 2013 r.¹⁸, 115 dam³ w 2014 r. i 107 dam³ w 2015 r. Dane te odpowiadały danym zawartym w informacjach przekazywanych do Urzędu Marszałkowskiego.

(dowód: akta kontroli str. 306-317)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W wyżej wymienionym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Gmina, jako podmiot korzystający ze środowiska, zaniżył opłaty za korzystanie ze środowiska, dotyczące poboru wody z ujęcia w m. Rożyńsk. Pomimo, że brak było pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody z tego ujęcia, to Urząd nie naliczył zwiększonej o 500% opłaty z tego tytułu, czym naruszono art. 292 ust. 2 ustawy POŚ. W 2013 r. naliczono i wpłacono za pobór wody z tego ujęcia kwotę 287,00 zł, a w 2014 r. 195,00 zł. Kwoty podwyższonych opłat z tego tytułu winny wynieść łącznie 2.410,00 zł, tj. odpowiednio 1.435,00 zł za 2013 r. i 975,00 zł za 2014 r.

Wójt Gminy nie był w stanie wytłumaczyć sposobu nadzoru lub jego braku ze strony poprzednika (zajmował to stanowisko do grudnia 2014 r.) nad formalną stroną poboru wody z ujęcia Rożyńsk. W momencie objęcia przez niego stanowiska ujęcie to już nie funkcjonowało. Jak stwierdził „Ustaloną praktyką poprzedniego wójta było cedowanie spraw związanych ze sporządzaniem sprawozdań i wnoszenia opłat z tytułu poboru wody na administratora sieci, który był zarazem jej dzierżycielem”.

2) Wykazy przekazywane Marszałkowi, które zawierały m.in. dane o ilości pobranej wody, będące jednocześnie podstawą do naliczenia opłat za korzystanie ze środowiska, sporządzono w sposób nierzetelny. W badanym okresie przyjęto od Administratora dane o ilości pobranej wody wyłącznie do celów socjalno-bytowych, weryfikując je jedynie w zakresie wysokości stawek odnoszących się do tego rodzaju wykorzystania. Nie zweryfikowano jednak faktycznie, czy woda pobrana z ujęć gminnych wykorzystywana była do innych celów, co mogło wiązać się z naliczeniem innych (wyższych) opłat. Z wyjaśnień podanych przez

¹⁶ Dz.U. z 2012 r., poz. 591 ze zm.

¹⁷ Z 13 września 2013 r. (Dz.U. poz. 1223); z 5 lutego 2014 r. (Dz.U. poz. 415)

¹⁸ 1 dam³= 1 tys. m³

Administrators wynikało bowiem, że ilość pobranej wody była ustalana przez pracowników jego firmy na podstawie odczytu wodomierzy wejściowych ze studni, które liczyły wodę poddaną procesowi uzdatnienia oraz wodę, która służyła również do procesów technologicznych, tj. okresowego płukania filtrów. Jak podał przy tym „Ubytek wody, który następuje w trakcie odpowietrzania aeratorów jest minimalny i naliczany jest szacunkowo”. Faktycznie wystąpił więc inny rodzaj wykorzystania wody, poza ujętym w informacji podanej Marszałkowi.

W wyjaśnieniach udzielonych z upoważnienia Wójta podano, że „Obowiązująca umowa z administratorem gminnych ujęć wody, obligowała go do przedkładania wszelkich danych oraz sporządzania sprawozdań statystycznych i informacji przekazywanych Marszałkowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W związku z faktem, że w latach 2013-2016 do Urzędu nie wpłynęły jakiegokolwiek informacje od Starosty Elckiego o nieprawidłowościach z realizacji pozwoleń wodnoprawnych na ujęciach gminnych, przyjęto dane wykazane przez administratora sieci co do ilości pobranej wody dla określonego rodzaju przeznaczenia (dla celów socjalno-bytowych) i weryfikowano je z obowiązującymi stawkami”.

3) Naruszono w jednym przypadku wymagany termin do złożenia sprawozdania M-06 o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych za 2015 rok Urząd przekazał do GUS w dniu 18.02.2016 r., podczas gdy zobowiązany był w trybie rozporządzenia w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2015¹⁹, do jego złożenia w terminie do 2 lutego 2016 r. Opóźnienie to wyniosło zatem 16 dni. Pracownik Urzędu odpowiedzialny za jego przekazanie wyjaśnił, że informacje o obowiązku złożenia takiego sprawozdania otrzymał po terminie wymaganym do jego złożenia.

(dowód: akta kontroli str. 139-140-143-146, 184-185, 275-305, 312,317,402-405)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

3.2. Informowanie konsumentów o jakości wody przeznaczonej do spożycia

Opis stanu faktycznego

3.2.1. W badanym okresie Urząd otrzymał od PPIS w Elku 8 okresowych ocen jakości wody (cztery w 2013 r., dwie w 2014 r. i dwie w 2015 r.), potwierdzających przydatność wody do spożycia. Wpłynęły ponadto następujące obszarowe oceny jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi:

- z dnia 20.02.2014 r (stan na 31.12.2013 r.) w której wymieniono dwa wodociągi zbiorowego zaopatrzenia, które produkują wodę nie odpowiadającą wymaganiom sanitarnym, tj.: wodociąg publiczny Ruska Wieś (ponadnormatywna zawartość arsenu) – woda przydatna do spożycia na warunkach odstępstwa i Woszczele (ponadnormatywna mętność oraz ponadnormatywna zawartość manganu),

¹⁹ Z dnia 18 marca 2015 r. (Dz.U. poz. 561)

- z dnia 12.02.2015 r. (stan na 31.12.2014 r.), w której podano, że wszystkie wodociągi zbiorowego zaopatrzenia produkują wodę odpowiadającą wymaganiom sanitarnym (w tym na terenie Gminy Ełk),
- z dnia 16.02.2016 r. (stan na 31.12.2015 r.), stwierdzającą przydatność wody do spożycia na wodociągach w miejscowości Woszczele i Wityny.

Ww. oceny zawierały dane i informacji wymienione w § 17 ust. 2, rozporządzenia Ministra Zdrowia z 29.03.2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi²⁰, a od 28.11.2015 r. w § 20 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z 13.11.2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi²¹.

(dowód: akta kontroli str. 318-331 i 213-247)

3.2.2. W latach 2013-2016 (I kw.) Wójt nie informował mieszkańców i innych interesariuszy o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Nie umieszczano również komunikatów o jakości wody na stronie internetowej Urzędu.

W latach 2013-2016 (I kw.) wpłynęło do Urzędu ogółem 342 wnioski o udostępnienie informacji publicznej, z których żaden nie dotyczył udostępnienia informacji o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W wyżej wymienionym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Wójt nie informował mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do picia przez ludzi pomimo, że był do tego zobowiązany w myśl art. 12 ust. 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków²².

W udzielonych wyjaśnieniach:

- były Wójt stwierdził, że „Otrzymywałem informacje o badaniach jakości wody dokonywanych przez Inspektorat Sanitarno-Epidemiologiczny, które potwierdzały zawsze, że woda pobierana z ujęć znajdujących się na terenie Gminy Ełk nadaje się do spożycia. Z uwagi na to, że nie wpływały interwencje i skargi na jakość wody nie miałem świadomości, że muszę udostępniać tego typu informacje do wiadomości publicznej. Nie podejmowali również takich działań pracownicy merytoryczni, którzy zajmowali się tymi sprawami”,
- Sekretarz Gminy Krzysztof Bronakowski działający z upoważnienia Wójta stwierdził, że „Informacje o jakości wody w trakcie kontroli zostały opublikowane na stronie internetowej Urzędu Gminy Ełk. Aktualne badania z I kwartału 2016 r. nie zostały jeszcze dostarczone przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Ełku do Urzędu Gminy Ełk.

Wg stanu na dzień 22 czerwca 2016 r. na stronie internetowej Gminy zamieszczone były „Informacje o jakości wody w sieci wodociągowej (wprowadzono je w dniu 21.06.2016 r.), w tym: o wyłączeniu z eksploatacji z dniem 30.04.2016 r. stacji uzdatniania wody w Witynach oraz dwa orzeczenia PPIS z dnia 30.11.2015 r. dot. próbek wody pobranej z wodociągu w m. Woszczele i Wityny. Ponadto w dniu 12.05.2016 r. w BIP Urzędu zamieszczono informację, że w związku z wyłączeniem SUW w miejscowości Wityny, do czasu przywrócenia

²⁰ Dz.U. Nr 61, poz. 417 ze zm.

²¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1989

²² Dz.U. z 2015 r., poz. 139

jej do pełnej sprawności, od dnia 30.04.2016 r. miejscowości: Siedliska, Wityny, Oracze, Miluki, Straduny, Malinówka, Piaski, Sajzy, Przytuły i Janisze są zasilane z ujęcia wody PWiK Sp. z o.o. w Elku.

(dowód: akta kontroli str. 332-341,320,140 i 146)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²³, wnosi o:

1. Dokonanie aktualizacji Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Elk, uwzględniającej granice i strefy ochronne terenów ujęć wody aktualnie funkcjonujących oraz zmiany spowodowane wyłączeniem dwóch ujęć wody z eksploatacji.
2. Sprawowanie bieżącego nadzoru nad właściwym realizowaniem przez Administratora umownych obowiązków w zakresie ilości pobieranej z ujęć wody w m. Woszczele i ewentualnie w m. Wityny, zgodnej z parametrami określonymi w pozwoleniach wodnoprawnych, jak również kwalifikowaniem rodzaju wody zgodnym z jej faktycznym wykorzystaniem, w celu zastosowania właściwych jednostkowych stawek służących do wyliczenia należnych opłat za jej pobór.
3. Uregulowanie kwestii poboru wody z wyłączonego z eksploatacji gminnego ujęcia wody w miejscowości Wityny (dla którego pozwolenie wodnoprawne nie wygasło), a w przypadku jego dalszej eksploatacji właściwe oznakowanie SUW i terenu ochrony bezpośredniej.
4. Naliczenie i uiszczenie podwyższonej opłaty za pobór wody z ujęcia w m. Rożyńsk pomimo, że upłynął termin ważności pozwolenia wodnoprawnego.
5. Wpisanie do „Ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych” pojemności dla wszystkich zbiorników bezodpływowych tam ujętych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie.

²³ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, dnia 4 lipca 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie

Kontroler
Janusz Dobek
Główny specjalista kontroli państwowej